

M.A. Part I 2013
&
M.A. Part-II 2014
Music

Prospectus No.20131111

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ
SANT GADGE BABA AMRAVATI UNIVERSITY

कला विद्याशाखा

(FACULTY OF ARTS)

अभ्यासक्रमिका

वाङ्मय पारंगत परीक्षा

भाग-१ २०१३

व भाग-२ -२०१४

PROSPECTUS

OF

M.A. Examination Part-I 2013 and Part-II 2014

in

MUSIC

2012

Price Rs. /-

PUBLISHED BY

Dineshkumar Joshi

Registrar

Sant Gadge Baba

Amravati University

Amravati- 444 602

© 'या अभ्यासक्रमिकेतील (Prospectus) कोणताही भाग संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठाच्या पूर्वानुमती शिवाय कोणासही पुनर्मुद्रित किंवा प्रकाशित करता येणार नाही'

© "No part of this prospectus can be reprinted or published without specific permission of Sant Gadge Baba Amravati University."

SANTGADGE BABA AMRAVATI UNIVERSITY
SPECIAL NOTE FOR INFORMATION OF THE STUDENTS

(1) Notwithstanding anything to the contrary, it is notified for general information and guidance of all concerned that a person, who has passed the qualifying examination and is eligible for admission only to the corresponding next higher examination as an ex-student or an external candidate, shall be examined in accordance with the syllabus of such next higher examination in force at the time of such examination in such subjects papers or combination of papers in which students from University Departments or Colleges are to be examined by the University.

(2) Be it known to all the students desirous to take examination/s for which this prospectus has been prescribed should, if found necessary for any other information regarding examinations etc., refer the University Ordinances Booklet the various conditions/ provisions pertaining to examinations as prescribed in the following Ordinances -

Ordinances No.1	:	Enrolment of Students.
Ordinances No.2	:	Admission of Students
Ordinances No.4	:	National Cadet Corps
Ordinances No.6	:	Examination in General (relevant extracts)
Ordinance No. 9	:	Conduct of Examinations (Relevant Extracts)
Ordinance No. 18/2001	:	An Ordinance to provide grace Marks for passing in a Head of passing and Improvement of Division (Higher Class) and getting Distinction in the subject and condonation of deficiency of Marks in a subject in all the faculties prescribed by the statute no. 18 Ordinance, 2001
Ordinance no.10	:	Providing for Exemptions and Compartments.
Ordinance No.19	:	Admission of Candidates to Degrees
Ordinance No.109	:	Recording of a change of name of a University Student in the records of the University.

Ordinance No. 138	:	For improvement of Division / Ordinance No. 6 of 2008
Ordinance No.6/2008	:	For improvement of Division.
Ordinance No.19/2001	:	An Ordinance for Central Assessment Programme, Scheme of Evaluation and Moderation of answerbooks and preparation of results of the examinations, conducted by the University, Ordinance 2001.

Dineshkumar Joshi
Registrar
Sant Gadge Baba Amravati University.

PATTERN OF QUESTION PAPER ON THE UNIT SYSTEM.

The pattern of question paper as per unit system will be broadly based on the following pattern

- (1) Syllabus has been divided into units equal to the number of question to be answered in the paper. On each unit there will be a question either a long answer type or a short answer type.
- (2) Number of question will be in accordance with the unit prescribed in the syllabi for each paper i.e. there will be one question on each unit.
- (3) For every question long answer type or short answer type there will be an alternative choice from the same unit. However, there will be no internal choice in a question.
- (4) Division of marks between long answer and short answer type question will be in the ratio of 40 and 60
- (5) Each short answer type question shall contain 4 to 8 short sub question with no internal choice.

INDIAN MUSIC
SYLLABUS
M.A.PART-I EXAMINATION
M.A.: Indian Music*
(Classical, Vocal or Instrumental)

Notes : One practical period of 45 minutes in Music shall be counted as equal to one lecture period of minutes. Attention of the candidates is drawn to the fact that harmonium as an accompaniment shall not be allowed. Tabla teacher of a candidate is permitted to accompany the candidates only in Majlis and not in Practical test. Only private candidates can bring their own Tabla Artist for their accompaniment at the time of practical exams as well as majlis. Candidates offering instrumental music shall choose any one of the following instruments :-

* The medium of instruction of Indian Music can be either Marathi, Hindi, or English. A candidate can offer any one of these three media. The question papers, however, will be in English. Resolved further that non-collegiate candidates offering Music, Vocal or Instrumental at the M.A. Part-I or II Exams. should be required to produce a certificate of having completed the prescribed course of practicals from the Principal of a recognised Institute in the University.

(a) Sitar (b) Sarod (c) Violin (d) Sarangi (e) Dilruba, candidates shall have to play to those 'gats' which the instrument admits of in case of Sitar मसीदखानी गत will be in place of विलंबीत ख्याल and रजाखाती in Place of मध्यलय ख्याल .

There shall be two papers and a Practical Test including a majlis Performance of one hour for each Part-I and Part-II Examinations. The maximum marks for each paper are 100 and 200 for Practical including Majlis of 100 marks. Date, time and place of Majlis will be notified by the University, Candidates shall be required to pass separately in written and in the Practical Examination.

Following shall be the papers for Part-I and Part-II Examination.

PART-I

(1)	प्रात्यक्षिक चाचणी -	100 Marks
(2)	मंच प्रदर्शन -	100 marks

PAPER-I

Theory of Practice (क्रियात्मक) and Musical Composition (प्रबंध रचना) 100 Marks.

सैद्धांतिक प्रात्यक्षिक व सांगीतिक रचना

PAPER-II

Science (विज्ञान शास्त्र) of Music and study of Musical Literature संगीत शास्त्र व संगीत शास्त्राचा अभ्यास Marks 100

PART-II

(2)	प्रात्यक्षिक चाचणी -	100 Marks.
	मंच प्रदर्शन -	

PAPER - I

Theory of practice (क्रियात्मक) and Musical Composition (प्रबंध रचना) सैद्धांतिक प्रात्यक्षिक व सांगीतिक रचना 100 marks

PAPER-II

Aesthetics Essay and Research Methodology 100 Marks
सौंदर्यशास्त्र, निबंध आणि शोध पद्धती

This accompaniment should however be supporting and not suggestive one 'पूरक असावी, प्रेरक नसावी' the accompaniment in the Harmonium should not lead but follow the candidate.

एम.ए.भाग-१ (संगीत)

शास्त्र

प्रश्न पत्रिका प्रथम

वेळ ३ तास

एकूण गुण १००

Theory of Practical and Musical Composition

(सैध्दांतिक प्रात्यक्षिक आणि सांगीतिक रचना)

घटक - १

२० गुण

- १) अभ्यासक्रमातील रागांचा सैध्दांतिक अभ्यास व सविस्तर ज्ञान (पदवी अभ्यासक्रमातील सर्व रागांसह)समप्रकृतिक रागांचे तुलनात्मक अध्ययन, राग स्वरूपाविषयीची विभिन्न मते.
- २) अभ्यासक्रमातील गीत प्रकार स्वरलिपी बद्ध करणे.
- ३) धृपद, धमार, हे प्रकार भिन्न भिन्न लयकारित लिहिणे.

घटक - २

२० गुण

- १) अभ्यासक्रमातील ताल लिपिबद्ध करणे
- २) प्राचीन आणि आधुनिक राग लक्षणांचे विस्तृत अध्ययन
- ३) रागांग वर्गीकरण, खालील रागांगाचा अभ्यास
 - १) कल्याण २) अल्हैया बिलावल ३) काफी
 - ४) बिहाग ५) भैरव ६) मल्हार

घटक - ३

२० गुण

- १) गीतकाव्याची तत्वे आणि सांगीतिक रचनांचा अभ्यास प्रबंधांचे गुण दोष.
- २) स्वर आणि शब्द यांचा परस्पर संबंध व भारतीय संगीतातील स्थान
- ३) काकू भेद
- ४) भारतीय संगीताचा उगम व विकास

घटक - ४

२० गुण

- १) मुंढाधृपद, लंगडाधृपद, सादरा, कलावंती, पचरंग, कीर्तन, कव्वाली.
- २) भारतीय वाद्यांचे वर्गीकरण (प्राचीन ते आधुनिक)
- ३) आधुनिक सांगितिक वाद्ये (इलेक्ट्रानिक्स)

घटक - ५

२० गुण

- १) कर्नाटक संगीतातील प्रबंध प्रकार
- २) लोक संगीत, महाराष्ट्रातील विविध लोकगीत प्रकार
- ३) प्रादेशिक लोक संगीत, मध्यप्रदेश, छत्तीसगड- बारमासी, होली, झूला, उत्तरप्रदेश - फगवा, रसियागीत चैती होरी.
- ४) पंजाबी आणि हिमाचल प्रदेशातील लोकसंगीत - शब्द, भांगडा, घूमर, चोला.

शास्त्र

प्रश्न पत्रिका द्वितीय

Science of Music and Study of Musical Literature.

(संगीताचे शास्त्र व संगीत साहित्याचा अभ्यास)

वेळ ३ तास

एकूण गुण १००

घटक- १

२० गुण

- १) वैदिक संगीत, साम संगीत, भरत, मतंग व शारंगदेव कालीन संगीत
- २) स्वरप्रस्तार, खंडमेरु - नष्टोद्दीष्ट व सारणा चतुष्टी
- ३) मध्ययुगीन ग्रंथकारांच्या श्रुतीस्वर व्यवस्थेचे तुलनात्मक अध्ययन
- अ) पं.अहोबल ब)पं. लोचन क) पं.शारंगदेव ड) पं. श्रीनिवास

घटक-२

२० गुण

- १) हवेली संगीत व अष्टछाप संत कवी
- २) पाश्चात्य संगीत पध्दतीत थाट व रागांचे स्वरांकन
- ३) पाश्चात्य स्वरलेखन पध्दती (स्टाफ नोटेशन)

घटक- ३

२० गुण

- १) ध्वनीशास्त्र (Acoustics)
- २) अरेबियन व पर्शियन संगीताचा भारतीय संगीतावर प्रभाव
- ३) हिंदुस्थानी व कर्नाटकी संगीत पध्दतीचे तुलनात्मक अध्ययन.
(स्वर, राग, ताल व रचनांच्या संदर्भात)

घटक- ४

२० गुण

- १) राग रस सिध्दांत (स्वरार्थरमणी- पं. किशोरी आमोणकर)

- २) ध्वनीची उत्पत्ती वहन व ग्रहण (Production , Prapogation and Reception)
 ३) कर्णेद्रीय व कंठाचा वैज्ञानिक अभ्यास
 ४) आवाज, साधना शास्त्राची मूलतत्वे

घटक-५

२० गुण

- १) खालील संतकवींचे सांगीतिक योगदान
 १)जयदेव, २) संत कबीर, ३) संत तुलसीदास,
 ४) संत सूरदास, ५)संत मीराबाई.

प्रात्यक्षिक-१

एकूण गुण - १००

विभाग - अ

अ.क्र.	चिकित्सक अभ्यास	विस्तृत अभ्यास	सामान्य अभ्यास
१.	शुध्द कल्याण	गोरख कल्याण	यमन कल्याण
२.	यमनी बिलावल	देवगिरी बिलावल	शुक्ल बिलावल
३.	अहिर भैरव	बैरागी भैरव	रामकली
४.	बिहागडा	मालगुंजी	नटबिहाग
५.	गुणकली	विभास (रे-ध, कोमल)	जोगिया
६.	सूरमल्हार	मियोँ मल्हार	मेघ मल्हार

- (टिप :- १) चिकित्सक अध्ययनातील रागांचे समप्रकृतिक रागांशी तुलनात्मक अध्ययनअपेक्षित. तसेच विलम्बीत व मध्यलयीतील बंदिशी अपेक्षित.
 २) विस्तृत अध्ययनाच्या रागात संपूर्ण गायकीसह राग मांडणी अपेक्षित.
 ३) सामान्य अध्ययनाच्या रागात द्रूत बंदिशीसह राग स्वरुपाचे थोडक्यात अध्ययन.
 ४) चिकित्सक व विस्तृत गायकीच्या रागात विलम्बीत त्रिताल , विलम्बीत एकताल, झूमरा, झपताल, रुपक तिलवाडा तालातील बंदिशी अपेक्षित.
 ५) वरील रागातून कोणतेही एक ध्रुपद, एक धमार व एक तराणा- भिन्न भिन्न रागात विभीन्न लयकारित अपेक्षित.

विभाग ब

पदवी अभ्यासक्रमात शिकलेल्या तालासह खालील तालांचे विस्तृत अध्ययन.

- १) गणेश २) विष्णू ३) अष्टमंगल ४) फरदोस्त ५) रुद्र ६) पशतो.

विभाग क

खालील गीतप्रकारातून कोणत्याही एका गीतप्रकाराचे सादरीकरण

- १) टप्पा २) टुमरी ३) दादरा ४) चैती
 ५) होरी ६) गझल ७) कजरी ८) नाट्यगीत

प्रात्यक्षिक - १ गुण विभाजन

- १) प्रात्यक्षिक नोंद वही ०५ गुण
 २) तानपुरा स्वरात लावणे व वाजविणे ०५ गुण
 ३) चिकित्सक राग प्रस्तूती १५ गुण
 ४) विस्तृत राग प्रस्तूती १५ गुण
 ५) सामान्य राग प्रस्तूती १० गुण
 ६) ताल ज्ञान १० गुण
 ७) ध्रुपद, धमार, तराणा ३० गुण
 ८) उपशास्त्रीय गीत प्रकार १० गुण

एकूण १०० गुण

प्रात्यक्षिक - २

एकूण गुण १००

मंच प्रदर्शन

विद्यार्थ्यांने मंच प्रदर्शनाच्या वेळी साधारणपणे ४५ मि.गायन प्रस्तुती देणे अपेक्षित. त्यातील २५ मि.अभ्यासक्रमातील चिकित्सक, किंवा विस्तृत रागापैकी स्वतःच्या आवडीचा राग, १० मि. परिक्षकांनी सुचविलेल्या विस्तृत व सामान्य अध्ययनातील पाच रागांपैकी एक राग व १० मि उपशास्त्रीय गीतप्रकारातील एक गीतप्रकार प्रस्तुत करणे अपेक्षित.

गुणविभाजन

अ) आवडीचा राग

- १) स्वरविस्तार व रागस्वरुप ०५ गुण
 २) बंदिश सादरीकरण १० गुण
 ३) आलापी व बद्ध १० गुण
 ४) सरगम व तानक्रिया १० गुण
 ५) ताल व लयकारी ०५ गुण

६) सामान्य प्रभाव	१० गुण
ब) परिक्षकांच्या पसंतीचा राग	
१) स्वरविस्तार रागस्वरूप	०५ गुण
२) बंदिश सादरीकरण	१० गुण
३) आलापी व बद्धत	०५ गुण
४) सरगम व तानक्रिया	०५ गुण
५) सामान्य प्रभाव	०५ गुण
क) उपशास्त्रीय गीतप्रकार	
१) गीत प्रकाराची निवड	१० गुण
२) सामान्य प्रभाव	१० गुण

एकूण १०० गुण

- सूचना :-** १) प्रात्यक्षिकांच्या तासिकांमध्ये प्रत्येक तुकडीत विद्यार्थ्यांची संख्या ०७ मर्यादीत. तसेच आवाजाच्या नैसर्गिक गुणधर्मानुसार मुले व मुलींच्या प्रात्यक्षिकांच्या वेगवेगळ्या तुकड्या असणे अनिवार्य.
- २) विद्यार्थ्यांची शैक्षणिक सहल काढणे, संगीत चर्चासत्र आयोजित करणे, संगीत कार्यशाळा घेणे किंवा ऐतिहासिक दृष्टीने महत्वाच्या सांगीतिक स्थळांना भेट देणे अपेक्षित.

एम.ए.भाग-२ (भारतीय संगीत)

शास्त्र

प्रश्न पत्रिका प्रथम

Theory of Practical and Musical Composition

(सैध्दांतिक प्रात्यक्षिक व सांगीतिक रचना)

वेळ ३ तास

एकूण गुण १००

घटक - १

२० गुण

- १) अभ्यासक्रमातील रागांचा सैध्दांतिक अभ्यास व सविस्तर ज्ञान (पदवी तसेच पदव्युत्तर भाग-१ अभ्यासक्रमातील सर्व रागांसह)
- २) समप्रकृतिक रागांचे तुलनात्मक अध्ययन व राग स्वरूपा विषयाची विभिन्न मते.
- ३) अभ्यासक्रमातील गीतप्रकार लिपीबद्ध करणे
- ४) ध्रुपद, धमार, इ. प्रकार विभिन्न लयकारीत लिहिणे.

घटक- २

२० गुण

- १) दिलेल्या स्वरसमुहावरून राग ओळखणे व आलाप-तान लेखन
- २) खालील रागांचा अभ्यास.
 - १) तोडी २) कानडा ३) कौंस ४) पुर्वी ५) काफी

घटक - ३

२० गुण

- १) अभ्यासक्रमातील ताल लिपीबद्ध (पदवी व पदव्युत्तर अभ्यासक्रमातील सर्व तालांसह)
- २) दिलेल्या बोल समुदायावरून ताल ओळखणे .
- ३) प्राथमिक तालांच्या आधारे लयकारी स्पष्ट करणे. (दुप्पट, तिप्पट, चौपट)
- ४) मात्रा अथवा बोलांच्या सहाय्याने आड, कुआड, बिआड, लयकारी स्पष्ट करणे.

घटक - ४

२० गुण

- १) नायकी - गायकी, घराण्याच्या उत्पत्तीची मूलतत्त्वे. घराण्याच्या विविध शैली, वैशिष्ट्ये व तुलनात्मक अभ्यास
- २) मार्गी संगीत - देशी संगीत
- ३) जातीगायन ते रागगायन (विविध ग्रंथांच्या आधारे सांगीतिक विकास)
- ४) रागांचा स्वर, शब्द, छंद, लय व तालाशी संबंध

घटक - ५

२० गुण

खालील शास्त्रकार व संगीतकारांचे सांगीतिक योगदान

- १) पं. व्यंकटमखी २) पं. अहोबल ३) पं. ओंकारनाथ ठाकुर ४) बालगंधर्व
- ५) रविंद्रनाथ टागोर ६) पं. भोजराज ७) मोझार्ट ८) मायकेल जॅक्सन
- २) जैन, बौद्ध, मौर्य व गुप्त कालीन संगीताचा संक्षिप्त इतिहास.

शास्त्र**प्रश्न पत्रिका द्वितीय****Aesthetics , Essey and Research Methodology****(सौंदर्यशास्त्र, निबंध व शोध पध्दति)****वेळ ३ तास****एकूण गुण १००****घटक - १**

२० गुण

- १) पं. बाळकृष्णबुवा इचलकरंजीकर व अमीर खुसरो यांचे सांगीतिक योगदान
- २) मराठी नाट्यसंगीताचा उगम व विकास, नाट्यसंगीताचा सुवर्णकाळ
- ३) संगीतातील सौंदर्यशास्त्र

घटक - २

२० गुण

- १) तालाचे दश प्राण सविस्तर अभ्यास
- २) महाराष्ट्रातील संतांनी संगीताच्या माध्यमातून केलेले समाज प्रबोधन
- १) संत ज्ञानेश्वर २) संत नामदेव ३) संत तुकाराम ४) संत एकनाथ
- ५) संत गाडगे महाराज ६) संत तुकडोजी महाराज.

घटक - ३

२० गुण

- १) भिन्न भिन्न प्रसार माध्यमांद्वारा संगीताची प्रगती
- १) रेडिओ २) टि. व्ही. ३) फिल्मस ४) कॅसेटस ५) सी. डी. ज ६) डिप्स इ.
- २) राग, समय सिध्दांत - आधुनिक काळातील उपयोगिता
- ३) ग्राम - मुच्छर्ना - धातू , विस्तृत अभ्यास

घटक - ४

२० गुण

- १) शोध पध्दती, व्याख्या, स्वरूप व व्याप्ती
- २) शोधाचे प्रकार, गरज व आवश्यकता
- ३) शोधांचा स्त्रोत, गृहीतके, शोध साहित्य, सर्वेक्षण व संकलन

४) ग्रंथालय, शोध साधने, शोध अहवाल, शोध परीक्षण

घटक - ५

२० गुण

- १) वैदर्भीय शास्त्रीय संगीत तज्ञांचे योगदान
- २) सुफी आणि निर्गुणी संप्रदाय
- ३) मनःस्वास्थ्यासाठी संगीत (Music Theory)
- ४) ललित कलांचा संगीताशी संबंध
- ५) गुरु-शिष्य परंपरा व आधुनिक शिक्षण पध्दती
- ६) आधुनिक संगीताचे बदलते स्वरूप
- ७) वैश्विक संगीत
- ८) दूरदर्शनवरिल सांगीतिक स्पर्धांचा शास्त्रीय संगीतावर प्रभाव
- ९) मैफिलीतील साथसंगत, एकल वाद्य वादन व कार्यक्रमाचे समिक्षण
- १०) संस्कृती संवर्धनात संगीताचे योगदान

प्रात्यक्षिक-१**एकूण गुण - १००****विभाग - अ**

अ.क्र.	चिकित्सक अभ्यास	विस्तृत अभ्यास	सामान्य अभ्यास
१.	ललित	भटियार	सोहनी
२.	चंद्रकौंस	जोगकौंस	मधुकौंस
३.	पटदीप	भिमपलास	भीम
४.	गुजरी तोडी	बिलासखानी तोडी	सालगवराळी
५.	गौरी (पूर्वी थाट)	श्री	ललिता गौरी
६.	कौंसी कानडा	नायकी कानडा	शहाणा कानडा
७.	रागेश्री	बागेश्री	भिन्न षड्ज

(टिप :- १)

चिकित्सक अध्ययनातील रागांचे समप्रकृतिक रागांशी तुलनात्मक अध्ययन अपेक्षित.

तसेच विलम्बीत व मध्यलयीतील बंदिशी अपेक्षित .

२) विस्तृत अध्ययनाच्या रागात संपूर्ण गायकीसह राग मांडणी अपेक्षित.

३) सामान्य अध्ययनाच्या रागात द्रूत बंदिशीसह राग स्वरूपाचे थोडक्यात अध्ययन.

४) चिकित्सक व विस्तृत गायकीच्या रागात विलम्बीत त्रिताल , झपताल, एकताल झूमरा, रुपक तिलवाडा इत्यादी तालातील विलम्बीत बंदिशी

अपेक्षित.

५)वरिल रागातून कोणतेही एक ध्रुपद, एक धमार व एक तराणा- भिन्न भिन्न रागात व लयकारीत अपेक्षित.तसेच रागमाला, पचरंग किंवा त्रिवट यापैकी एक गीत प्रकार कोणत्याही रागात अपेक्षित.

विभाग ब

पदवी अभ्यासक्रमातील तसेच पदव्युत्तर भाग-१ च्या अभ्यासक्रमातील सर्व तालासह खालील तालांचे विस्तृत अध्ययन.

- १) सवारी २) मत्तताल ३) शिखर ४) गजझंपा ५) वसंत ६) लक्ष्मी
- २) आड, कूआड व बिआड या लयकारींचा अभ्यास प्राथमिक तालांच्या आधारे अपेक्षित.

विभाग क

खालील गीत प्रकारातील कोणत्याही एका गीत प्रकाराचे सादरीकरण

- १) टप्पा २) टुमरी ३) दादरा ४) चैती ५) होरी
- ६) गझल ७) कजरी ८) नाट्यगीत ९)पचरंग १०)रागमाला.

प्रात्यक्षिक - १ गुण विभाजन

१) प्रात्यक्षिक नोंद वही	०५ गुण
२) तानपुरा स्वरात लावणे व वाजविणे	०५ गुण
३) चिकित्सक राग प्रस्तुती	१५ गुण
४) विस्तृत राग प्रस्तुती	१५ गुण
५) सामान्य राग प्रस्तुती	१० गुण
६) ध्रुपद, धमार,तराणा प्रस्तुती	१५ गुण
७) पचरंग, रागमाला, त्रिवट	१५ गुण
८) उपशास्त्रीय गीत प्रकार	१० गुण
९) तालज्ञान	१० गुण

एकूण १०० गुण

प्रात्यक्षिक - २

एकूण गुण १००

मंच प्रदर्शन

- १) विद्यार्थ्यांने मंच प्रदर्शनाच्या वेळी साधारणपणे ४५ मि.गायन प्रस्तुती देणे अपेक्षित. त्यातील २५ मि. चिकित्सक, किंवा विस्तृत रागापैकी स्वतःच्या आवडीचा राग, १० मि. परिक्षकांनी सुचविलेल्या विस्तृत व सामान्य अध्ययनातील पाच रागांपैकी एक राग व १० मि उपशास्त्रीय गीतप्रकारातील एक गीतप्रकार प्रस्तुत करणे अपेक्षित.
- २) विद्यार्थ्यांनी शास्त्रीय उपशास्त्रीय व लोकसंगीत विषयक कोणत्याही एका विषयावर किमान १००० शब्द मर्यादेपर्यंतचा लघुनिबंध पृष्ठाच्या A-4 आकाराच्या कागदावर एकाच बाजुने (कृतिदेव Fond Size 14) मुद्रीत करून दोन प्रतित मंच प्रदर्शनाच्या वेळी सादर करणे आवश्यक आहे (या लघुनिबंधाची एक सी.डी.व प्रत आपल्या संगीत विभागात संकलित करावी.) सदर लघुनिबंध विभाग प्रमुखाने साक्षांकित केलेला असणे आवश्यक.

गुण विभाजन

अ) आवडीचा राग

१) स्वरविस्तार व रागस्वरूप	०५ गुण
२) बंदिश सादरिकरण	१० गुण
३) आलापी, बढत व तानक्रिया	१० गुण
४) ताल व लयकारी	०५ गुण
५) सामान्य प्रभाव	१० गुण

ब) परिक्षकांच्या पसंतीचा राग

१) स्वरविस्तार रागस्वरूप बंदिश सादरिकरण	१० गुण
२) आलाप, बढत व तानक्रिया	१० गुण
३) सामान्य प्रभाव	०५ गुण

क) उपशास्त्रीय गीतप्रकार

१) गीताची निवड व प्रस्तुती	१० गुण
२) सामान्य प्रभाव	०५ गुण

ड) संकलीत लघुनिबंधाचे परिक्षण

२० गुण

- सूचना :- १) प्रात्यक्षिकांच्या तासिकांमध्ये प्रत्येक तुकडीत विद्यार्थ्यांची संख्या ०७ मर्यादीत.तसेच आवाजाच्या नैसर्गिक गुणधर्मानुसार मुले व मुलींच्या प्रात्यक्षिकांच्या वेगवेगळ्या तुकड्या असणे अनिवार्य.
- २) विद्यार्थ्यांची शैक्षणिक सहल काढणे, संगीत चर्चासत्र आयोजित करणे, संगीत कार्यशाळा घेणे किंवा ऐतिहासिक दृष्टीने महत्वाच्या सांगीतिक स्थळांना भेट देणे अपेक्षित.

Books recommended

1. Sensation of Tone by Helmholtz.
2. Philosophy of Music by William Pole.
3. Sangeet Ratnakar by Sharangdev.
4. प्रणव भारती- Onkarnath Thakur
5. भातखंडे : हिन्दुस्थानी संगीत पद्धति १ ते ४ भाग.
6. Introduction to the Study of the Music of Hindustan by E.Clement.
7. Music of Hindustan by Fox Strangway.
8. संगीत दर्पण
9. Psychology of Music by H.P.Krishnrao
१०. साहित्य दर्पण (राग अध्याय)
११. हिन्दुस्थानी क्रमिक पुस्तक मालिका : पं.वि.ना.भातखंडे
१२. मरिफुन्नगमात ० १,२,३ भाग- राजा नवाजली.
१३. अभिनव रागमंजरी - भातखंडे
१४. चतुर्दडी प्रकाशिका-प.व्यंकटमुखी
15. Indian Music-Capt.Day.
१६. रागविज्ञान ६ भाग - पं.वि.ना.पटवर्धन
१७. भारतीय श्रुतिशास्त्र - फिरोज ग्रामजी
18. Hindu Music and Rhythm - Vishnu Das Shirali.
19. A short Historical Survey of the Music of Upper India by V.N.Bhatkhande.
२०. ध्वनी तथा संगीत - प्रो.ललित किशोर सिंह.
21. Sangeet of India - Atiya Begam.
22. Hindusthani Music Its Physics and Aesthetics : Prof.G.H.Ranade
23. A Comparative Study of some of the leading Systems of the 15th 16th, 17th and 18th Centuries by V.N.Bhatkhande.
24. Music of india - H.H.Popely.
२५. श्री मल्लक्ष संगीतम् : व्ही एन.भातखंडे
26. Indian Music Today - S.K.Chaubey
27. Theory of Indian Music - Bishan Swarup

२८. संगीत शास्त्र दर्पण, भाग १ व २ - सौ.शांती गोवर्धन
२९. संगीत शास्त्र, भाग १ व २ - महेश नारायन सक्सेना
३०. संगीत विशारद - 'वंसत' (संगीत कार्यालय, हाथरस)
३१. संगीत शास्त्र,भाग १ व २ प्रा.वंसतराव राजोपाध्ये
32. Ragas and Raginis - O.C.Ganguly.
33. Northern Indian Music - Parts I - II Alain Danian
34. History of Indian Music - M.R.Shastri
३५. संगीत का इतिहास - उमेश जोशी
36. How to Listen to good Music Parts-I-II K.b.Green
३७. संगीताचे रसग्रहण - जोशी (कोल्हापूर)
३८. ताल अंक (विशेषांक) - संगीत कार्यालय, हाथरस ३९.तबला शास्त्र - गोडबोले, मधुकरजी
४०. शास्त्रकार व कलावंत इतिहास - द.के.जोशी
४१. भारती संगीत - कृष्णराव मुळे
४२. एन्सायक्लोपिडिया 'हिन्दुस्थानी' - फिरोज ग्रामजी
४३. हमारे संगीत रत्न (संगीत कार्यालय)
44. Hindusthani Music : Bandhopadhyaya.
४५. अभिनव गीतमंजरी - प्रो.एस.एन.रातजनकर पूर्वार्ध, उत्तरार्ध.
४६. भारतीय संगीत माला १,२, ३ - मीराशी बुवा
४७. होरी गायन -पं.वि.दि.पलुस्कर
४८. टप्पा गायन - पं.वि.दि.पलुस्कर
49. Your Voice-Applied Science of Vocal Art- Couglas Stanley Journals (१) कलविहार (२) लक्ष्यसंगीत (३) संगीत.
५०. भारतीय संगीत इतिहास : डॉ.एस.एस.परंजपे, प्रकाशक चौखंबा संस्कृत सीरीज ऑफिस वाराणसी.
५१. संगीताचे मानसशास्त्र - ले.डी.सी. शामला बनारसे, म.वि.ग्रं.नि.मं.
५२. लोकसंगीत शास्त्र - श्री अशोक रानडे, म.वि.ग्रं.नि.मं.
५३. संगीत परिभाषा- कै.श्री.ना.रातंजनकर, म.वि.ग्रं.नि.मं.
५४. आवाजसाधना शास्त्र - प्रा.बी.आर.देवधर, म.वि.ग्रं.नि.मं.
५५. संगीत विषयक संस्कृत ग्रंथ - कै.चैतन्य देसाई, म.वि.ग्रं.नि.मं.
५६. घरंदाज गायकी - वा.ह.देशपांडे.
57. Listening To Indian Music - Chetan Karnani
५८. महाविदर्भातील लोकगीतांचे संगीत - डॉ.विमल चोरघडे (केळकर)
५९. स्वरांगिनी- ले.डॉ. प्रभा अत्रे सम्पादक श्री श्रीकृष्ण बेडेकर प्रकाशन प्रकाशक- जास्वंदी पब्लिकेशन, १८४, देवी अहिल्यामार्ग इन्दौर-४५२००७
६०. आरोही - ले- शशिकांत तांबे

६१. रागरचनांजली - ले. आश्वीनी भिडे-देशपांडे
६२. आराधना : ले शंकर अभ्यंकर
६३. बिरसत नाहि: ले. डॉ. अनिल सेन (नेहपिया) सम्पादक: प्रो. गुणवन्त मा. व्यास
प्रकाशक- स्व. डॉ. अरुणकुमार सेन स्मृती संगीत संस्थान, भातखंडे ललित
कला शिक्षा समिती,
६३. पं. राजाभैय्या पूछवाले ले.पं. बाळासाहेब पूछवाले, पं. प्रभाकर गोहदकर.
स्वरागदर्शन प्रकाशक - रामचंद्र संगीतालय गाडवीकी गोद नामा का बाजार
ग्वाल्हेर.